

VERHALEN UIT EEN VER VERLEDEN: HET VERHAAL VAN JOHAN, EEN ONDERDUIKER IN DE CRABETHSTRAAT

Door Marijke van Ittersum

Anna is bang. En dat vindt ze ook best stom van zichzelf, ze is 15 jaar! Onder haar hemd heeft moeder een dik pak voedselbonnen met pleisters vastgeplakt. Dat moet naar het huis in de Crabethstraat waar Johan ondergedoken zit. Haar moeder had het zelf willen brengen, maar Anna had gezegd dat zij het wel zou doen, dan kon moeder bij kleine Peter blijven. Vader zit in Duitsland. In mei 1943 kregen alle mannen tussen de 18 en 35 een oproep om in Duitsland te werken en haar vader had zich niet durven te verzetten tegen deze 'Arbeitseinsatz'. Hij werd in een staalfabriek tewerkgesteld en dat is al meer dan een jaar geleden. Maar sinds een maand hebben ze niets meer van hem gehoord. En nu is het al november, 26 november 1944.

Anna had het liefst in het donker willen gaan, maar dat vond moeder niet goed. Haar dochter was nog veel te jong (zei ze) en al had ze een – verplicht – persoonsbewijs, dat gaf je nog niet het recht om in spertijd overal maar rond te lopen (zei ze). En was spertijd niet net sinds 5 september verlengd? Niemand mocht meer naar buiten tussen 20.00 en 04.00 uur. Nee, moeder had er zelfs niet van willen horen. Anna had gepraat en gepraat: het zuiden was immers al bevrijd en iedereen wist toch dat de Duitsers de oorlog gingen verliezen? En als altijd speelde moeder haar grootste troef uit: Moet ik behalve je vader en Johan dan ook jou nog verliezen?

Alsof Johan er wat aan kon doen dat hij had moeten onderduiken. Nou ja, hij was ook onvoorzichtig geweest, misschien. Nee, eigenlijk niet misschien, zeker. Maar daarmee had hij wel vijf mensen gered. Hoewel Johan Anna's tweelingsbroer is, ziet hij er veel ouder uit. Met een tas vol illegale krantjes was hij midden in de nacht op twee premieja-

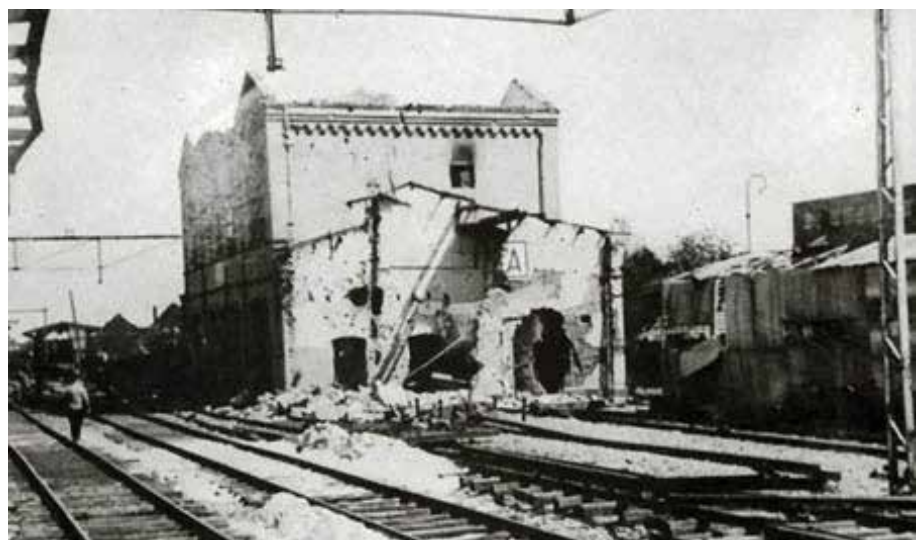
gers gestuit, die snuffelden naar ondergedoken Joden. Johan haatte ze. Ze deden het alleen maar voor het geld, ze kregen 40 euro (omgerekend in euro's, red.) per man, vrouw of kind. Johan wist heus wel dat er op de Kattensingel Joodse onderduikers zaten en daarom had hij – in een opwelling van pure woede – een van die mannen met een stok keihard op zijn hoofd geslagen. Daarna was hij weggerend, de krantjes op de grond gooiend. Het was een wonder geweest dat een man in de Crabethstraat die alles gezien had, hem zijn huis in had getrokken.

En het had nog geholpen ook. Toen de Duitsers bij het adres op de Kattensingel kwamen, was het huis al leeg. Maar sinds die dag moesten er wel voedselbonnen voor Johan worden gebracht. Elke maand meer. En later wilde de huiseigenaar ook geld hebben, of anders juwelen of goud, of iets anders dat waardevol was. Eigenlijk is Anna daarom zo bang. Kan je zo iemand nog wel vertrouwen? Ze loopt voorzichtig langs het station dat voor een flink deel vernield is door het bombardement van begin november, pas geleden. En dan hoort ze vliegtuigen. Heel veel vliegtuigen. Ze komen van de kant van Rotter-

dam, uit het westen. Het is bijna kwart voor vijf in de middag.

Ze kijkt omhoog en ziet de bommenwerpers. Iemand pakt haar ruw bij de arm. 'Blijf daar niet staan, dom kind. Mee. Rennen. Nu!' Anna wordt meegesleurd door een grote jongen, zo het verlaten gebouw van de Goudse Verzekeringen in. Dat was immers bij het vorige bombardement blijven staan, maar wel voor de zekerheid ontruimd. En dan valt de hemel naar beneden. Als het voorbij is, liggen ze in een gang, terwijl de grond nog trilt. Stukjes pleisterwerk dwarrelen naar beneden, maar het gebouw is weer blijven staan. Anna kijkt naar degene die haar meegetrokken heeft. Het lijkt wel of hij ondergesneeuwd is met al dat witte poeder. Dan ineens ziet ze het; het is Johan.

Later, veilig in een van de kelders van de Goudse hoort Anna zijn verhaal. Hoe Johan al langer twijfelde aan zijn onderduikadres en hoe hij twee weken geleden hierheen 'verhuisd' is, na de bommen van 6 november. En hij is niet de enige. Ze zitten hier met een groepje van vier. 'Ik heb een heleboel bonnen,' zegt Anna dan. En dat is dan toch weer een lichtpuntje, want de oorlog is nog niet voorbij.

Station gouda 26 nov 1944